

POSTANOWIENIE

Dnia 21 lutego 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Kuźniar

w sprawie z wniosku K. spółki z o.o. z siedzibą w S.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w P.
z udziałem zainteresowanego K. W.
o podstawę wymiaru składek,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 21 lutego 2019 r.,
skargi wnioskodawcy o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego
wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 15 października 2015 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 15 października 2017 r., III AUa [...], Sąd Apelacyjny w [...] oddalił apelację K. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w S. (płatnik) od wyroku Sądu Okręgowego w P. z dnia 10 października 2014 r., w sprawie przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w P., o podstawę wymiaru składek, przy udziale zainteresowanego K. W..

W ocenie Sądu drugiej instancji, zebrany materiał dowodowy pozwalał uznać, że wyjazdy zainteresowanego do pracy na terenie Belgii (montaż rusztowań budowlanych) nie miały charakteru podróży służbowych, a tym samym Sąd pierwszej instancji właściwie dokonał wykładni art. 77⁵ § 1 k.p., a zaskarżona decyzja organu rentowego ustalająca podstawę wymiaru składek na obowiązkowe

ubezpieczenia społeczne (art. 18 ust. 1 i 2 w związku z art. 20 ust. 1 i art. 46 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych - jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 1778 ze zm.), była zgodna z przepisami prawa.

W skardze o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego, pełnomocnik płatnika składek zarzucił naruszenie prawa materialnego - art. 77⁵ § 1 k.p. poprzez przyjęcie, że praca wykonywana w krajach Europy Zachodniej przez pracowników zatrudnionych przez płatnika, w okresach objętych decyzją nie była wykonywana w ramach podróży służbowej za granicą, w sytuacji, w której powyżsi pracownicy realizowali zadania wskazane im przez pracodawcę w poleceniu wyjazdu służbowego, w ramach jednego wyjazdu wykonywali prace na różnych budowach, w różnych miejscowościach, w różnych państwach, na zlecenie odrębnych, niepowiązanych ze sobą podmiotów gospodarczych (m.in. w Niemczech, Belgii, Norwegii, Francji, Luksemburgu, na Litwie), które to zachowania wypełniały definicję podróży służbowej w rozumieniu art. 77⁵ k.p., § 2 ust. 1 pkt 16 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 1949, dalej „rozporządzenie”), poprzez uznanie, iż znajduje on zastosowanie do pracowników zatrudnionych przez płatnika, w tym w szczególności, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne pracowników płatnika, w tym zainteresowanego, powinna być ustalona na podstawie wskazanego przepisu, ponieważ - według Sądu Apelacyjnego w [...] - nie odbywali oni podróży służbowych, tylko byli zatrudnieni za granicą u polskiego pracodawcy, w sytuacji, gdy w rzeczywistości realizowane przez pracowników czynności nie spełniały kryteriów „zatrudnienia za granicą u polskiego pracodawcy”, § 2 ust. 1 pkt 15 rozporządzenia, poprzez uznanie, że w stosunku do pracowników zatrudnionych przez płatnika, w tym do zainteresowanego nie znajduje on zastosowania, mimo tego, że pracownicy wykonujący pracę w krajach Europy Zachodniej spełniali wszystkie warunki konieczne do uznania, że wykonywali zagraniczne podróże służbowe, a tym samym wypłacane im świadczenia z tytułu diet powinny zostać zwolnione ze składki ubezpieczeniowej. Pełnomocnik wskazał, że zaskarżony wyrok jest niezgodny z art. 77⁵ § 1 k.p., § 2 ust. 1 pkt 16 oraz § 2 ust. 1 pkt 15

rozporządzenia, wnosząc o stwierdzenie niezgodności z prawem zaskarżonego wyroku w zaskarżonym zakresie, wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania, w tym kosztach zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Pełnomocnik wskazał, że skutek wydania zaskarżonego wyroku płatnik poniósł szkodę w wysokości 2344,32 zł, gdyż wydanie wskazanego wyroku spowodowało u płatnika obowiązek uiszczenia dopłaty na składki ubezpieczenia społecznego w kwocie 2344,32 zł. Wzruszenie powyższego prawomocnego wyroku nie było i nie jest możliwe wobec przedmiotowej niedopuszczalności skargi kasacyjnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Stosownie do art. 424¹ § 1 k.p.c. skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia przysługuje od prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, gdy przez jego wydanie stronie została wyrządzona szkoda, a zmiana lub uchylenie tego orzeczenia w drodze przysługujących stronie środków prawnych nie było i nie jest możliwe. Przedmiotem zaskarżenia skargą są zatem prawomocne orzeczenia sądu drugiej instancji kończące postępowanie w sprawie, czyli orzeczenia merytoryczne (co do istoty sprawy) oraz postanowienia niemerytoryczne (tzw. formalne), o ile są one postanowieniami kończącymi postępowanie w sprawie. Ogólnie trzeba zauważyć, że skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, usytuowana wśród nadzwyczajnych środków zaskarżenia, mająca na celu uzyskanie odszkodowania z tytułu niezgodnego z prawem działania władzy publicznej przez wydanie orzeczenia, może odnieść zamierzony skutek tylko wówczas, gdy wskazane w niej naruszenie prawa ma charakter kwalifikowany, elementarny i nie może być rozumiana jako środek prowadzący do dochodzenia roszczeń odszkodowawczych w odniesieniu do każdego wadliwego wyroku. Przy wydawaniu każdego orzeczenia sądowego dokonywana jest wykładnia stosowanego prawa, z istoty swej otwarta na wielość możliwych interpretacji, za niezgodne z prawem można uznać tylko orzeczenie oczywiście sprzeczne z ogólnie przyjętymi standardami rozstrzygnięć albo takie, które zostało wydane w wyniku wykładni oczywiście błędnej lub wadliwego zastosowania prawa, widocznych bez

głębszej analizy prawniczej. W związku z tym nie można stwierdzić niezgodności z prawem orzeczenia opartego na przepisie prawa, którego treść dopuszcza możliwość różnych interpretacji i gdy za każdą z nich przemawiają uzasadnione argumenty (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 2006 r., II BP 6/05, OSNP 2007 nr 3-4, poz. 42). Innymi słowy, niezgodność z prawem rodząca odpowiedzialność odszkodowawczą Skarbu Państwa musi mieć – w ocenie Sądu Najwyższego - charakter kwalifikowany, elementarny i oczywisty, tylko bowiem w takim przypadku orzeczeniu sądu można przypisać cechy bezprawności (por. wyroki z dnia 18 stycznia 2005 r., II BP 1/05, OSNP 2006 nr 23-24, poz. 351 oraz z dnia 7 lipca 2006 r., I CNP 33/06, OSNC 2007 nr 2, poz. 35). W utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że niezgodność orzeczenia (obecnie wyroku) z prawem stanowi autonomiczną kategorię bezprawności i nie może być utożsamiana z pojęciem szeroko rozumianej bezprawności, występującym w dziedzinie odpowiedzialności cywilnej (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 lipca 2010 r., I CNP 100/09, LEX nr 603887). Za orzeczenie niezgodne z prawem uznać można tylko takie orzeczenie, które jest niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i nie podlegającymi różnej wykładni przepisami, z ogólnie przyjętymi standardami rozstrzygnięć (dyskrecjonalności) albo zostało wydane w wyniku szczególnie rażąco błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa o charakterze oczywistym i niewymagającym głębszej analizy prawniczej (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 31 marca 2006 r., IV CNP 25/05, OSNC 2007 nr 1, poz. 17; z dnia 17 maja 2006 r., I CNP 14/06, niepubl.; z dnia 7 lipca 2006 r., I CNP 33/06, OSNC 2007 nr 2, poz. 35; z dnia 4 stycznia 2007 r., V CNP 132/06, niepubl. i z dnia 25 maja 2007 r., I CNP 17/07, LEX nr 286765). Uznanie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia to nie tylko stwierdzenie jego obiektywnej bezprawności. Stwierdzenie tej bezprawności nie może nastąpić bez sięgnięcia do istoty władzy sądowniczej, czyli orzekania przez sędziego w warunkach niezawisłości, w sposób bezstronny, jednak zależny nie tylko od obowiązujących ustaw, lecz także "głosu sumienia" sędziego oraz jego swobody w ocenie prawa i faktów stanowiących podłoże sporu (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 kwietnia 2010 r., II BU 16/09, LEX nr 602214). W wyroku z dnia 7 lipca 2006 r., I CNP 33/06, OSNC 2007 nr 2, poz. 35, Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że sędzia poruszający

się na obszarze przyznanej mu swobody i nieprzekraczający jej granic, pozostający w zgodzie z własnym sumieniem, jak też prawidłowo dobierający standardy orzeczenia, działa w ramach porządku prawnego nawet wtedy, gdy wydane przez niego orzeczenie – ocenione a posteriori – jest obiektywnie niezgodne z prawem. Niezgodność z prawem, rodząca odpowiedzialność odszkodowawczą Skarbu Państwa, musi mieć więc charakter kwalifikowany, elementarny i oczywisty. Tylko bowiem w takim przypadku wyrokowi można przypisać cechy bezprawności. Traktowanie jako niezgodnego z prawem w rozumieniu art. 424⁴ k.p.c. każdego orzeczenia sądowego ocenionego jako wadliwe niesie zagrożenia dla porządku prawnego, stabilności obrotu prawnego, swobody sądu w stosowaniu prawa.

Odnosząc powyższe do niniejszej sprawy należy zauważyć, że Sąd Apelacyjny w zaskarżonym wyroku przyjął interpretację przepisów mających zastosowanie do sytuacji prawnej płatnika (art. 77⁵ § 1 k.p.), pozostającą w zgodzie z wykładnią przyjętą w uchwale siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 19 listopada 2008 r., II PZP 11/08 (OSNP 2009 nr 13-14, poz. 166). W uzasadnieniu tej uchwały zostało wyjaśnione że art. 77⁵ § 1 k.p. odnosi się jedynie do zadania służbowego rozumianego jako zdarzenie incydentalne w stosunku do pracy umówionej i wykonywanej zwykle w ramach stosunku pracy. Z art. 77⁵ § 1 k.p. wynika bowiem wprost, że podróż służbowa, która jest swoistą konstrukcją prawa pracy, ma charakter incydentalny. Jej podstawę formalną stanowi polecenie wyjazdu służbowego, które powinno określać zadanie oraz termin i miejsce jego realizacji. Zadanie musi być skonkretyzowane i nie może mieć charakteru generalnego. Nie jest zatem podróżą służbową wykonywanie pracy (zadań) w różnych miejscowościach, gdy przedmiotem zobowiązania pracownika jest stałe wykonywanie pracy (zadań) w tych miejscowościach.

Stosownie do art. 424⁹ k.p.c. Sąd Najwyższy odmawia przyjęcia skargi do rozpoznania, jeżeli jest oczywiście bezzasadna. Według utrwalonego orzecznictwa oczywista bezzasadność skargi to bezzasadność stwierdzana przez Sąd Najwyższy *prima facie*, niewątpliwa, niewymagająca badania. Skarga jest bezzasadna, gdy bez głębszych rozważań można uznać, że żadna ze wskazanych podstaw jej nie usprawiedliwia (podobnie postanowienie Sądu Najwyższego z 12 maja 2010 r., I BP 2/10; z 26 sierpnia 2008 r., III BP 4/08, oba niepublikowane).

W szczególności będzie to miało miejsce, gdy jest oczywiste, że orzeczenie nie jest niezgodne z prawem (podobnie postanowienie Sądu Najwyższego z 26 sierpnia 2008 r., III BP 3/08, OSNP 2010 nr 1-2, poz. 13).

Tym się kierując, Sąd Najwyższy orzekł jak w postanowieniu na podstawie art. 424⁹ k.p.c.